

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Кафедра міжнародних відносин
Кафедра приватного та соціального права

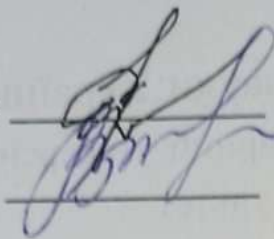
Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ВБ 2-4Правова обізнаність у сфері ведення
агробізнесу
(вибірковий)

Реалізується в межах усіх освітніх програм

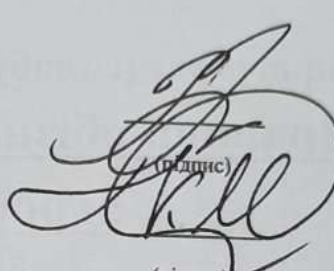
За всіма спеціальностями

Суми – 2025

Розробники:

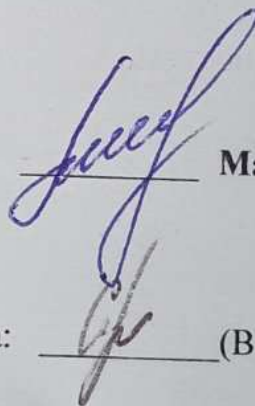

Н.О. Петрова, доктор філософії за спеціальністю 081 Право
доцент кафедри міжнародних відносин
В.В. Нежевело, доктор філософії за спеціальністю 081 Право
доцент кафедри приватного та соціального права

Розглянуто та схвалено на затвердження на засіданні кафедри <u>міжнародних відносин</u> <u>приватного та</u> <u>соціального права</u> (назва кафедри)	протокол від від 09 06 2025 р № 16 на кафедрі міжнародних відносин протокол від 06.06/2025р. № 19 – на кафедрі приватного та соціального права
Завідувач кафедри	 (підпис) <u>Наталія ВОЛЧЕНКО</u> (прізвище, ініціали) <u>Марина КУЗНЕЦОВА</u> (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Голова ради із забезпечення
якості вищої освіти СНАУ

Маргарита ЛИШЕНКО

Рецензія на робочу програму(додається) надана: (Вікторія СТРЕЛЬНИК)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

Г.Ван Надія Таракан
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 08.07 2025 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	ВБ 2-4. Правова обізнаність у сфері ведення агробізнесу		
2.	Факультет/кафедра	Юридичний факультет / Кафедра міжнародних відносин та кафедра приватного та соціального права		
3.	Статус ОК	Вибірковий		
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)			
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркового ОК)	Усі спеціальності		
6.	Семестр та тривалість вивчення	Дисципліна викладається протягом п'ятого семестру		
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів (150 годин)		
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл Осінній семестр - 150 годин	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота 90
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні
		30	30	
9.	Мова навчання	українська		
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	1 -Наталія Олександрівна Петрова 2 - Валентина Вікторівна Нежевело		
11.1	Контактна інформація	1 - Доцент викладач кафедри міжнародних відносин. Години консультацій – кожного понеділка о 12.15, кабінет 110 г Ел. адреса: natalochkapetrova25@gmail.com 2 - Доцент кафедри приватного та соціального права.		

		Години консультацій – кожного понеділка о 12.15, кабінет 109 г Ел. адреса: valentina_tsurkan.27@ukr.net
11.	Загальний опис освітнього компонента	Формування комплексних знань щодо правової обізнаності у сфері ведення агробізнесу дозволяє сформувати у студентів знання та навички щодо вирішення аграрних, земельно-правових відносин в агробізнесі, оволодіння знаннями та навиками використання та застосування діючого законодавства для використання та застосування у сфері агробізнесу, які безпосередньо або за аналогією можуть бути використані для вирішення юридичних ситуацій, під час здійснення агробізнесу, виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції.
12.	Мета освітнього компонента	Формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок у сфері ведення агробізнесу
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на дисциплінах «Правознавство», «Конституційне право», «Аграрне право», «Земельне право», «Цивільне право», «Господарське право», тощо
14.	Політика академічної доброчесності	Під час виконання практичних робіт, написання модульних, атестаційних, залікових робіт студент обов'язково має дотримуватись правил академічної доброчесності. За порушення правил академічної доброчесності здобувачі освіти притягуються до такої академічної відповідальності, як повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо) .
15.	Ключові слова	Агробізнес, правове регулювання, державно-правове регулювання, права на землю, реалізація прав на ділянки при здійсненні агробізнесу, правове становище суб'єктів агробізнесу, сталий розвиток, аграрне виробництво, захист прав агровиробників, юридична відповідальність.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)							Як оцінюється РНД
ДРН 1. Знати теоретичні розробки у сфері розв'язання колізійних проблем галузей права								Проведення модульного контролю та атестаційного контролю
ДРН 2. Розуміти основні положення Конституції України та інших нормативних актів, які спрямовані на регулювання правовідносин у сфері агробізнесу								Проведення модульного контролю та атестаційного контролю
ДРН 3. Розуміти сутність і зміст основних понять, категорій, інститутів, правових статусів суб'єктів правовідносин сфері ведення агробізнесу								Проведення модульного контролю та атестаційного контролю

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМОПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу		Рекомендована література		
	Аудиторна робота	Самостійна робота			
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. Поняття агробізнесу. Державна аграрна політика. Правова регламентація функціонування суб'єктів аграрного виробництва в агробізнесі. Організаційно-правові форми аграрного виробництва. План: 1.Поняття агробізнесу. Державна аграрна політика, її принципи та правове забезпечення. 2.Аграрне право, як галузь права. Загальна характеристика аграрного законодавства та його система. Конституція України, інші закони та підзаконні нормативно-правові акти, міжнародно-правові акти. 3.Внутрішньогосподарські локальні акти сільськогосподарських підприємств. 4.Аграрне законодавство зарубіжних країн. 5.Поняття та класифікація суб'єктів аграрного виробництва. 6. Загальні засади створення суб'єктів аграрного господарювання. Державна реєстрація суб'єктів агробізнесу.	4	4		12	1, 2, 3, 4,5,6,7 ,8,9,10 ,11.
Тема 2. Відповідальність за порушення аграрного законодавства План: 1.Поняття відповідальності за порушення аграрного законодавства 2.Дисциплінарна відповідальність осіб, зайнятих у сільськогосподарському виробництві 3.Матеріальна відповідальність працівників сільськогосподарських підприємств 4.Майнова відповідальність за аграрні правопорушення 5. Адміністративна відповідальність за порушення аграрного законодавства 6.Кримінальна відповідальність за порушення у сфері аграрних правовідносин	4	4		12	1, 2, 3, 4,5,6,7 ,8,9,10 ,11.
Тема 3. Правова регламентація державної	4	4		12	1, 2, 3,

підтримки агробізнесу, виробників сільськогосподарської продукції. Державна регулятивна діяльність у сільському господарстві України План: 1. Поняття, сутність і принципи державної регулятивної діяльності в сільському господарстві. 2. Правова регламентація державної підтримки сільського господарства та агробізнесу. 3. Система та правове становище органів, що здійснюють державну регулятивну діяльність у сільському господарстві. 4. Види державної підтримки сільського господарства України та агробізнесу. 5. Державне регулювання та правове забезпечення продовольчої безпеки. 6. Екологізація аграрного виробництва: органічне сільськогосподарське виробництво та його правова регламентація.					4,5,6,7,8,9,10,11.
Тема 4. Правове становище особистих селянських та фермерських господарств, правове становище сільськогосподарських кооперативів. План: I. Правове становище фермерського господарства, як суб'єкта агробізнесу. 1. Поняття та основні ознаки фермерського господарства. 2. Особливості порядку створення та державної реєстрації фермерського господарства. 3. Земельні та майнові правовідносини у фермерському господарстві. 4. Правове регулювання праці у фермерському господарстві. II. Правове становище особистого селянського господарства. 5. Поняття та юридичні ознаки особистого селянського господарства. 6. Земельні та майнові правовідносини в особистому селянському господарстві. 7. Державна підтримка фермерських господарств та особистих селянських господарств. III. Правове становище сільськогосподарських кооперативів. 8. Правове регулювання кооперації в Україні 9. Поняття та основні ознаки сільськогосподарських кооперативів. Типи та види кооперативів. 10. Принципи діяльності сільськогосподарських кооперативів. 11. Порядок створення та державної реєстрації сільськогосподарських кооперативів.	4	4		12	1, 2, 3, 4,5,6,7,8,9,10,11.

12.Право власності сільськогосподарських кооперативів. Статутний капітал та фонди сільськогосподарського кооперативу. 13.Припинення сільськогосподарських кооперативів.					
Тема 5. Права на землю в Україні. Обов'язки при реалізації земельно-правових відносин. План: 1. Поняття та види прав на землю в Україні. 2. Підстави та порядок набуття і реалізації прав на землю України. 3. Підстави припинення прав на землю в Україні. 4. Зміст, форми та суб'єкти права власності на землю. 5. Право на оренду землі. 6. Право на постійне користування землею. 7. Право на земельні сервітути. 8. Поняття та види обов'язків власників землі та землекористувачів - за законом, за договором та іншими правочинами, за рішеннями суду.	6	6		18	1, 5, , 10, 14, 17, 18, 22,23, 27
Тема 6. Правова охорона земель в Україні. Відповідальність за порушення норм законодавства щодо використання земельних ділянок. План: 1. Поняття, зміст, мета і завдання правової охорони землі як основного національного багатства України. 2. Правові форми охорони земель в Україні. 3. Об'єкти, суб'єкти правової охорони земель. 4. Поняття та види юридичної відповідальності в земельному праві України.	4	4		12	1, 5, , 10, 14, 17, 18, 20, 22,23, 27
Тема 7. Правовий режим сільськогосподарських земель. 1. Загальна характеристика правового режиму земель в Україні (поняття правого режиму земель, цільове призначення та функціональне використання земель, поділ земель на категорії). 2. Поняття юридичні ознаки, види та функціональне використання сільськогосподарських земель як об'єкта земельних правовідносин. 3. Державне та самоврядне регулювання відносин у сфері використання та охорони сільськогосподарських земель. 4. Право власності на сільськогосподарські землі. 5. Права на користування	4	4		12	6, 8, 10, 14, 17, 18, 22,23, 27

сільськогосподарськими землями. 6. Особливості правової охорони сільськогосподарських земель в Україні.					
Всього	30	30		90	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент</u> <u>самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1. Знати теоретичні розробки у сфері розв'язання колізійних проблем	- проведення лекційних та практичних занять з використання мультимедійних технологій.	15	- додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до захисту практичних робіт.	20
ДРН 2. Аналізувати зміст нормативних актів України та роз'яснювати їх зміст	- проведення лекційних та практичних занять з використання case- study (метод аналізу конкретних ситуацій).	15	- аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань; - додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до захисту практичних робіт; - проходження тренувального тестування за кожною з тем.	20
ДРН 3. Застосовувати правові знання з різних галузей права для оцінювання юридичних фактів, обґрунтовувати їх правову оцінку	- під час викладання матеріалу використовувати метод діалогового навчання, співробітництво студентів (кооперацію), - використання імітаційних методів навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності)	15	- аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань; - додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до захисту практичних робіт; - проходження тренувального	20

			тестування за кожною з тем.	
ДРН 4. Логічно (послідовно, з виділенням головного, доказово) викладати правничий матеріал із застосуванням знань різних джерел права.	- ознайомлення студентів з методами роботи з нормативно-правовою базою та іншими джерелами земельного права.	15	- додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до захисту практичних робіт; - аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань; - проходження тренувального тестування за кожною з тем.	30
Всього годин		60		90

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання (зазначити номер тижня, на якому буде проведено оцінювання)
1.	Практична робота. Тема 1. Усне опитування теоретичного матеріалу. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	12 балів / 12%	До 2 тижня
2.	Практична робота. Тема 2. Усне опитування теоретичного матеріалу. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями. Опрацювання судової практики.	12 балів / 12%	До 4 тижня
3.	Практична робота. Тема 3. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	12 балів / 12%	До 6 тижня
4.	Практична робота. Тема 4. Усне опитування теоретичного матеріалу. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями. Опрацювання судової практики.	14 балів / 14%	До 8 тижня
5.	Модульний контроль		До 9 тижня
6.	Практична робота. Тема 5. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	22 бали / 22%	До 10 тижня
7.	Практична робота. Тема 6. Усне опитування теоретичного матеріалу. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	14 балів / 14%	До 12 тижня
8.	Практична робота. Тема 7. Тестування. Опрацювання судової практики.	14 балів / 14%	До 13 тижня
9.	Модульний контроль		До 14тижня
10.	всього	100 балів/ 100%	

5.2.1. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Практична робота. Тема 1. Усне опитування теоретичного	<i>0-3 балів</i>	<i>4-6 балів</i>	<i>7-9 балів</i>	<i>10-12 балів</i>
	Практична робота не виконана або	Більшість вимог виконано, але окремі складові	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано,

матеріалу. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	виконана не вірно	відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання		креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Практична робота. Тема 2. Усне опитування теоретичного матеріалу. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями. Опрацювання судової практики.	0-3 балів	4-6 балів	7-9 балів	10-12 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Практична робота. Тема 3. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	0-3 балів	4-6 балів	7-9 балів	10-12 балів
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест
Практична робота. Тема 4. Усне опитування теоретичного матеріалу. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями. Опрацювання судової практики.	0-4 балів	5-7 балів	8-10 балів	11-14 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Модульний контроль				
Практична робота. Тема 5. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	0-6 балів	7-14 балів	15-19 балів	20-22 балів
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест

Практична робота. Тема 6. Усне опитування теоретичного матеріалу. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	<i>0-4 балів</i>	<i>5-9 балів</i>	<i>10-12 балів</i>	<i>13-14 балів</i>
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Практична робота. Тема 7. Тестування. Опрацювання судової практики.	<i>0-4 балів</i>	<i>5-9 балів</i>	<i>10-12 балів</i>	<i>13-14 балів</i>
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест
Модульний контроль				

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усне опитування після вивчення кожної теми	Під час практичного заняття, після завершення вивчення теми
2	Захист практичних робіт	Через тиждень після їх здачі
3	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над практичними роботами протягом занять	Протягом часу, відведеного на викладання дисципліни
4	Проходження тестування з питань теми та з модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіку навчального процесу
5	Самооцінювання студентами	Протягом часу, відведеного на викладання дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основні джерела

Щодо 1 модулю:

1. Аграрне право : підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. – Харків : Право, 2021. – 416 с.
2. Аграрне право України: навч. посібн. / авторський колектив: Антоненко О.А., Гоштинар С. Л., Григорецька І. І., Дришлюк В. І., Журавель А.В., Кострицький І.Л., Пашенко О.М.; за ред. Пашенка О.М. Одеса: ОДУВС, 2022. 206 с.
3. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/19500/1/AZPU-mon-2022.pdf>
4. Григор'єва Х.А. Державна підтримка сільського господарства України: проблеми правового забезпечення: монографія. Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2019. 596 с.
5. Державний аграрний реєстр. Новини. Понад 95 тис. агровиробників уже зареєструвалися у Державному аграрному реєстрі. URL: <https://www.dar.gov.ua/news-list/ponad-95-tis-agrovirobnikiv-uzhe-zareiestruvalisya-u-derzhavnomu-agrarnomu-reiestri>
6. Долинська М. С., Заболотна Н. Я., Марич Х. М. Аграрне право: навчальний посібник. Львів, 2020. 179 с.
7. Курман Т. В. Державна аграрна політика України як категорія аграрного права. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2018. № 6. Т. 2. С. 17–20.
8. Курман Т. В., Туєва О. М. Право продовольчої безпеки: навч. посібник. Харків: Юрайт, 2021. 92 с.
9. Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення: монографія / за заг. ред. М. В. Шульги. Харків: Юрайт, 2020. 308 с.
10. Петрова Н.О. Державно-правове регулювання аграрної сфери: окремі напрями в умовах сталого розвитку та євроінтеграції. Modern paradigm of public and private law amidst sustainable development : Scientific monograph. Vol. 2. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. 408 р. С. 139-171. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/363/9884/20588-1?inline=1>
11. Петрова Н.О. Організаційно-правове регулювання сертифікації органічного виробництва. Актуальні дослідження правової та історичної науки. Випуск 61: матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 16 – 17 травня 2024 р.). URL: https://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=3857

Щодо 2 модулю:

1. Земельне право : підручник / за ред. М. В. Шульги. - 3-тє вид., доп. і перероб. - Харків : Юрайт, 2023. - 592 с.
2. Земельне право: конспект лекцій / уклад.: М.В. Шульга, С.В. Шарапова, Т.В. Лісова та ін. - Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. - 144 с.
3. Земельне право : посіб. для підгот. до іспиту / М. В. Шульга, В. І. Гордєєв, Д. В. Санніков та ін. Харків : Право, 2019. 278 с.
4. Право землекористування та його основні види. Земельне право України : навч. посіб. І. І. Каракаш, В. Д. Сидор, Т. Є. Харитоновна та ін.; за ред. І. І. Каракаша та Т. Є. Харитоновної. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Одеса : Юрид. л-ра, 2017.
5. Посібник для підготовки до іспиту із земельного права / Д. В. Санніков, М. В. Шульга, В. І. Гордєєв та ін. Харків: Право, 2021. 376 с.

6. Пілічева М. О. Земельно-кадастрові роботи : навч. посібник / М. О. Пілічева, Т. В. Анопрієнко, Л. О. Маслій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім.О. М. Бекетова . – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 239 с. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/55977/>.
7. Корнєєв Ю.В. Земельне право України. Навчальний посібник. К., ЦУК, 2019. – 200 с
8. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків: Право, 2016. Т.16 : Земельне та аграрне права / редкол. : М.В. Шульга (голова), В.В. Носік, П.Ф.Кулинич (заст. голови), та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2019. 696 с.

А також:

1. Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних відносин в Україні : колективна монографія / відп. ред.: Т.Є. Харитоновна, І.І. Каракаш. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 722 с.
2. Кулинич П.Ф. Земельна реформа в Україні: правові проблеми: монографія. Київ, Норма права, 2021. 308 с.
3. Лісова Т. В Правове забезпечення відновлення земель: теоретичні і практичні проблеми: монографія. Харків: Юрайт, 2020. 396 с
4. Марусенко Р.І. Проблеми набуття права власності на землю за набувальною давністю // Журнал східноєвропейського права. 2019. № 60. URL: http://easternlaw.com.ua/wpcontent/uploads/2019/02/marusenko_60.pdf
5. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України: монографія / В.М. Правдюк. К.: Алерта, 2018. 204 с.
6. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 576 с.
7. Кулинич П.Ф. Земельна реформа в Україні: правові проблеми : монографія. Київ: Норма права, 2021. 308 с. Лісова Т.В. Правове забезпечення відновлення земель: теоретичні і практичні проблеми : монографія. Харків: Юрайт, 2020. 396 с.
8. Федчишин Д.В. Реалізація та захист земельних прав в Україні: проблеми теорії та практики : монографія. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 418 с.
9. Земельне право: конспект лекцій [електронний ресурс] / уклад.: М.В. Шульга, С.В. Шарапова, Т.В. Лісова та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 144 с. URL: <http://77.244.44.2/materials/list.php>
10. Земельні спори: конспект лекцій [електронний ресурс] / уклад.: М. В. Шульга І. В. Ігнатенко, Д. М. Данілік та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 146 с. URL: <http://77.244.44.2/materials/list.php>
11. Державна реєстрація речових прав на земельні ділянки: конспект лекцій [електронний ресурс] / уклад.: М. В. Шульга С. В. Хомінець, Д. М. Данілік та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 138 с. URL:<http://77.244.44.2/materials/list.php>
12. Нежевело В.В. Процесуальна забезпеченість прав орендарів у разі використання земельних ділянок для ведення фермерського господарства. ВІСНИК Харківського національного університету внутрішніх справ. ISSN 1999-5717(Print), ISSN 2617-278X (Online). 2019. № 3 (Vol. 86). С. 32-39.
13. Нежевело В.В. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом як платформа для вдосконалення відносин орендного землекористування в сфері охорони земель. Український часопис міжнародного права. Науково-практичний журнал. ISSN 1814-3385. Київ: 2019. № 2. С. 69-73.
14. Нежевело В.В. Реалізація прав учасників орендних земельних відносин як предмет теоретичних досліджень. Науково-практичний журнал «ПРАВО. ЛЮДИНА. ДОВКІЛЛЯ.» /

«LAW. HUMAN. ENVIRONMENT». Vol.10, №3, 2019. ISSN 2663-1350 (Print) ISSN 2663-1369 (Online). С. 49-56.

15. Нежевело В.В., Піддубний О.Ю. Публічне адміністрування у сфері землекористування та охорони земель: поняття, зарубіжний досвід та сучасний стан в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 9. С. 164-167. URL: http://www.lsej.org.ua/9_2020/41.pdf

16. Нежевело В.В., Піддубний О.Ю., Большакова В.О. Проблемні аспекти в межах процесу децентралізації у сфері земельних відносин в світлі введення в обіг земель сільськогосподарського призначення. Приватне та публічне право. 2021. № 2. С. 31-35. Режим доступу: http://pplaw.in.ua/archive/2_2021/8.pdf

17. Нежевело В.В. Актуальні питання публічного адміністрування у сфері користування землями в межах функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні (сучасні проблеми та шляхи вдосконалення). *Krakowskie Studia Małopolskie*. Issue 2022, Volume 3(35), 2022, P.136-148. Режим доступу: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/ksm/35/ksm3508.pdf>

18. Nataliia O. Petrova, Valentina V. Nezhevelo, Nataliia V. Klietsova, Tatyana. M. Kravtsova, Marina Yu. Kuznetsova. Scientific Research on Organizational and Legal Features of Agricultural Service Cooperatives' Functioning in Ukraine: International Comparative Aspect. *International Journal of Management (IJM)*. Volume 11, Issue 8, (2020), pp. 418-426, DOI: 10.34218/IJM.11.8.2020.040. URL: <http://surl.li/afalo>

19. Piddubnyi, O.Yu., Rudenko, L.D., Hbur, L.V., Nezhevelo, V.V., Oleksiuk, V.P. Legislative support for expanding the land powers of local selfgovernment bodies in Ukraine. *International Journal of Agricultural Extension* this link is disabled, 2021, 9(Special Issue), стр. 55–63. Режим доступу: <https://esciencepress.net/journals/index.php/IJAE/article/view/3721/1848>

20. Нежевело В.В. Актуальні питання публічного адміністрування у сфері користування землями в межах функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні (сучасні проблеми та шляхи вдосконалення). *Krakowskie Studia Małopolskie*. Issue 2022, Volume 3(35), 2022, P.136-148. Режим доступу: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/ksm/35/ksm3508.pdf>

21. Valentyna Nezhevelo. Characteristics of Participants in Public Administration Relations in the Sphere of Land Use of State and Municipal Ownership in Ukraine on the Basis of Ukrainian Legislation (*Journal of International Legal Communication*) 8(1), 18-26. JILC. <https://doi.org/10.32612/uw.27201643.2023.8.1.pp.18-26>: <https://jilc.e-science.space/wp-content/uploads/2023/06/JILS-2023-8-1-018-026-Nezhevelo.pdf> (<https://jilc.uw.edu.pl/2023/08/30/jilc-vol-8-no-1-april-2023/>)

22. Нежевело В.В., Роговенко О.В., Петрова Н.О., Мироненко А.О., Розвиток земельних відносин у контексті реформування місцевого самоврядування. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2023. Серія ПРАВО. Випуск 78: частина 1. С. 359-363. Режим доступу: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/07/78_part-1.pdf

23. Bogdan Derevyanko, Mykola Lohvynenko, Valentyna Nezhevelo, Liudmyla Nikolenko, Nadiia Zahrisheva. Legal Foundations for Resolving Land Disputes Through Mediation as An Alternative Dispute Resolution Method. *European Energy and Environmental Law Review*, Volume 32, Issue 5 (2023) pp. 248 – 256. Режим доступу: [https://kluwerlawonline.com/journalarticle/European+Energy+and+Environmental+Law+Review/32.5%20\[pre-publication\]/EELR2023014](https://kluwerlawonline.com/journalarticle/European+Energy+and+Environmental+Law+Review/32.5%20[pre-publication]/EELR2023014)

24. Нежевело В. В., Горбачова К.М. Актуальні питання сфери діяльності ФОП: особливості та проблематика трудових відносин даних суб'єктів. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. Вип. 4. С. 289-291. Режим доступу: http://lsej.org.ua/4_2024/68.pdf

25. Нежевело В. В., Урютін О. В. Особливості застосування «мовчазної згоди» як конструктивного елементу принципу правової визначеності при реалізації права на

безоплатну приватизацію земельних ділянок. Актуальні проблеми політики. 2024. Вип. 73. С. 181-185. Режим доступу: http://www.app.nuoua.od.ua/archive/73_2024/28.pdf

26. Horban O., Horbachova K., Nezhevelo V., Rud Y., Petrova N.. Labour relations in law enforcement agencies on the example of the prosecutor's office: A comparative analysis of Ukraine and other countries. Revista da Defensoria Pública do Distrito Federal, vol. 6, n. 3, 2024, p.p.15-38. Режим доступу: <https://revista.defensoria.df.gov.br/revista/index.php/revista/article/view/296/359> (<https://revista.defensoria.df.gov.br/revista/index.php/revista%22>)

27. Нежевело В.В., Безоплатна приватизація земель та викуп ділянок отриманих на праві постійного користування, як способи реалізації прав на землю: проблемні аспекти. Науковий Вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. 2024. Випуск 84: частина 2. С. 223-227. Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/08/84-part-2.pdf>.

Методичне забезпечення

1. Науково-методичне забезпечення навчального процесу: конспект лекцій з дисципліни «Правова обізнаність у сфері ведення агробізнесу» / укл.: Н.О. Петрова, В.В. Нежевело. – Суми, 2025 - 66 с. (протокол № 4 від 28.04.2025р.)
2. Правова обізнаність у сфері ведення агробізнесу. Методичні вказівки щодо проведення практичних занять для студентів всіх спеціальностей, денної та заочної форм навчання, ОС «бакалавр», «магістр». 2024. 41 с. (протокол №5 від 07.05.2024 р.).
3. Правова обізнаність у сфері ведення агробізнесу. Методичні вказівки щодо проведення самостійної роботи / Суми, 2025. - 43 с. (протокол №4 від 28 квітня 2025 р.)
4. Земельне право та процес, навчально-методичне видання по виконанню та завдання для самостійної роботи для студентів юридичного факультету 2 с.т. курсу (4 курсу) спеціальності „Право” денної та заочної форм навчання. (протокол №5 від 14.05.2020 р.)

Довідкова література:

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. Ю. С. Шемшученко. — К. : Юридична думка, 2007. — 992 с.
2. Терміни і поняття в законодавстві України : наук.-практ. словник-довідник / О. Ф. Скакун, Д. О. Бондаренко. — Х. : Еспада, 2003. — 512 с.
3. Типові форми юридичних документів : договори, контракти, угоди, акти, позовні заяви, нормативні матеріали / [упор. М. В. Стаматіна]. — Х. : РВФ “Арсіс, ЛТД”, 2003. — 831 с.
4. Юридична енциклопедія : в 6 т. / Ю. С. Шемшученко [та ін.] — К. : Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 1998.
5. Юридичні терміни : тлумачний словник / [В. Г. Гончаренко, П. П. Андрушко, Т. П. Базова та ін.] — К. : Либідь, 2004. — 320 с.
6. Андрейцев В.І. Суверенній Україні – нову «Земельну Конституцію» (концептуальні підходи до підготовки проекту Кодексу законів України про землю) // Право України. – 1999. - № 9. – С. 58-65.
7. Бакай О.А. Щодо питання про поняття земель, які використовуються під забудову // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - № 2. – С. 105-106.
8. Бейкун А. Співвідношення Конституції України та інших нормативно-правових актів з питань регулювання аграрних та земельних відносин // Право України. – 2000. - № 3. – С. 45-48.
9. Бердников Є., Пастушенко П. Трансформація інституту постійного землекористування у зв'язку з прийняттям нового Земельного кодексу України // Право України. – 2004. - № 2. – С. 60-66.
10. Берлач А. Організаційно-правові проблеми становлення орендних відносин в Україні: історія і сучасність // Право України. – 1999. - № 2. – С. 15-18.

11. Бусуйок Д. Правові підстави обмеження прав на землю // Право України. – 2004. - № 9. – С. 97-100.
12. Вівчаренко О. Проблеми гарантій охорони права власності на землю в Україні // Право України. – 2003. - № 12. – С. 88-93.
13. Гамбург Л. Формування кадрового складу та визначення спеціалізації статутних судів на Лівобережній Україні в судовій реформі 1760-1763 рр. // Право України. – 2004. - № 6. – С. 106-109.
14. Грищук Н. Перспективи діяльності іпотечних банків в Україні // Право України. – 2006. - № 1. – С. 145-149.
15. Гуревський В.К. Особливості придбання земельних ділянок на підставі цивільно-правових угод // Земельне право. – 2006. - № 1. – С. 5-14.
16. Екологічне право: Особлива частина: Підруч. для студ. юрид. вузів і фак.: Повний акад. курс / За ред. акад. АПрН В.І. Андрейцева. – К.: Істина, 2001. – 544 с.
17. Ільницька Н. Оренда як правова форма використання земель у сучасний період: поняття, особливості, юридична природа // Право України. – 2000. - № 8. – С. 60-64.
18. Коваленко Т. Проблеми гарантування земельних прав громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи // Право України. – 2006. - № 12. – С. 83-86.
19. Кулинич П.Ф. Право добросусідства за земельним законодавством України // Земельне право. – 2006. - № 1. – С. 25-33.
20. Луначенко А.В. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення // Земельне право. – 2006. - № 1. – С. 56-64.
21. Мірошниченко А.М. Колізії прав на земельну ділянку та прав на розташовані на ній будівлі і споруди // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2006. - № 4 (56). – С. 83-89.
22. Нікітюк Г. Правове регулювання інституту земельної ренти в Україні // Право України. – 1999. - № 6. – С. 58-60.
23. Носік В., Коваленко Т. Щодо правової природи земельної частки (паю) // Право України. – 2000. - № 3. – Ст. 48-53.
24. Носік В.В. Самовільне зайняття земельних ділянок: теорія і практика // Земельне право України. – 2006. - № 5. – С. 47-58.
25. Шульга А.М. Проблеми відповідальності за самовільне зайняття земельних ділянок // Земельне право. – 2006. - № 1. – С. 65-70.
26. Яніцький В. Земельна правоздатність громадян // Право України. – 2006. - № 11. – С. 98-101.
27. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Законодавство у сфері органічного виробництва. <https://minagro.gov.ua/napryamki/organichne-virobnictvo/zakonodavstvo-u-sferi-organichnogo-virobnictva-obigu-ta-markuvannya-organichnoyi-produkcii>

Нормативно – правові акти

1. Про стимулювання розвитку сільського господарства на 2001—2004 роки : Закон України від 18 січня 2001 р. [із наступними змінами і доповненнями] // Урядовий кур'єр. — 2001. — № 32. — 20 лют.
2. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року : Закон України від 18 жовтня 2005 року № 2982-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 1. — Ст. 17.
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Дата оновлення: 12.10.2018р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
4. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#n14>

5. Про виконання земельного законодавства при реформуванні аграрного сектора економіки : Постанова Верховної Ради України від 11 січня 2000 року // *Голос України*. — 2000. — 14 січ.

6. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки : Указ Президента України від 3 грудня 1999 року // *Урядовий кур'єр*. — 1999. — 8 груд.

7. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 року [із змінами та доповненнями] // *Відомості Верховної Ради України*. — 1991. — № 41. — Ст. 546.

8. Лісовий кодекс України в редакції Закону України від 8 лютого 2006 року [із змінами та доповненнями] // *Відомості Верховної Ради України*. — 2006. — № 21. — Ст. 170.

9. Водний кодекс України від 6 червня 1995 року [із змінами та доповненнями] // *Відомості Верховної Ради України*. — 1995. — № 24. — Ст. 189.

10. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року [із змінами та доповненнями] // *Відомості Верховної Ради України*. — 2002. — № 3—4. — Ст. 27.

11. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року [із змінами та доповненнями] // *Відомості Верховної Ради України*. — 1994. — № 36. — Ст. 340.

12. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 21 червня 2001 року // *Відомості Верховної Ради України*. — 2001. — № 48. — Ст. 252.

13. Про тваринний світ : Закон України від 13 грудня 2001 року // *Відомості Верховної Ради України*. — 2002. — № 14. — Ст. 97.

14. Про природно-заповідний фонд : Закон України від 16 червня 1992 року [із змінами та доповненнями] // *Відомості Верховної Ради України*. — 1992. — № 34. — Ст. 502.

15. Про захист рослин : Закон України від 14 жовтня 1998 року [із змінами та доповненнями] // *Відомості Верховної Ради України*. — 1998. — № 50—51. — Ст. 310.

16. Про екологічну мережу України : Закон України від 24 червня 2004 року // *Відомості Верховної Ради України*. — 2004. — № 45. — Ст. 502.

17. Про оренду землі : Закон України від 2 жовтня 2003 року [із змінами та доповненнями] // *Урядовий кур'єр*. — 2003. — № 208. — 5 листоп.

18. Про розмежування земель державної та комунальної власності : Закон України від 5 лютого 2004 року [із змінами та доповненнями] // *Відомості Верховної Ради України*. — 2004. — № 35. — Ст. 411.

19. Про оцінку земель : Закон України від 11 грудня 2003 року із змінами та доповненнями // *Відомості Верховної Ради України*. — 2004. — № 15. — Ст. 229.

20. Про охорону земель : Закон України від 19 червня 2003 року [із змінами та доповненнями] // *Відомості Верховної Ради України*. — 2003. — № 39. — Ст. 349.

21. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19 червня 2003 року [із змінами та доповненнями] // *Відомості Верховної Ради України*. — 2003. — № 39. — Ст. 350.

22. Про іпотеку : Закон України від 5 червня 2003 року [із змінами та доповненнями] // *Відомості Верховної Ради України*. — 2003. — № 38. — Ст. 313.

23. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень : Закон України від 1 липня 2004 року // *Відомості Верховної Ради України*. — 2004. — № 51. — Ст. 553.

24. Про меліорацію земель : Закон України від 14 січня 2000 року // *Урядовий кур'єр*. — 2000. — 16 лют.

25. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) : Закон України від 5 червня 2003 року // *Відомості Верховної Ради України*. — 2003. — № 38. — Ст. 314.

26. Про аквакультуру: Закон України від 18.09.2012 р., № 5293-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5293-17#Text>

27. Про бджільництво: Закон України від 22.02.2000 р., № 1492-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1492-14#Text>
28. Про ветеринарну медицину: Закон України від 25.06.1992 р., № 2498-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#Text>
29. Про виноград та виноградне вино: Закон України від 16.06.2005 р., № 2662-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2662-15#Text>
30. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р., № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
31. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України від 31.05.2007 р., № 1103-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-16#Text>
32. Про захист рослин: Закон України від 14.10.1998 р., № 180-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/180-14#Text>
33. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 04.07.2002 р., № 37-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text>
34. Про ідентифікацію та реєстрацію тварин: Закон України від 04.06.2009 р., № 1445-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1445-17#Text>
35. Про колективне сільськогосподарське підприємство : Закон України від 14 лютого 1992 року // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 20. — Ст. 272.
36. Про фермерське господарство : Закон України від 19 червня 2003 року // Урядовий кур'єр. — 2003. — 28 серп.
37. Про внесення змін до Земельного кодексу України щодо заборони продажу земель сільськогосподарського призначення до прийняття відповідних законодавчих актів : Закон України від 19 грудня 2006 року // Відомості Верховної Ради України. — 2007. — № 9. — Ст. 7.
38. Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва : Указ Президента України від 10 листопада 1994 року // Збірник Указів Президента України. — 1994. — № 4.
39. Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям : Указ Президента України від 8 серпня 1995 року // Урядовий кур'єр. — 1995. — 12 серп.
40. Про гарантування захисту економічних інтересів та поліпшення соціального забезпечення селян—пенсіонерів, які мають право на земельну частку (пай) : Указ Президента України від 15 грудня 1998 року // Голос України. — 1998. — № 244. — 19 груд.
41. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки : Указ Президента України від 3 грудня 1999 року // Урядовий кур'єр. — 1999. — 8 груд.
42. Про додаткові заходи щодо соціального захисту селян — власників земельних ділянок та земельних часток (паїв) : Указ Президента України від 2 лютого 2002 року // Урядовий кур'єр. — 2002. — № 30. — 14 лют.
43. Про затвердження Порядку реєстрації договорів оренди земельної частки (паю) : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 січня 2000 р. // Урядовий кур'єр. — 2000. — 28 січн.
44. Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 р. № 124. Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2021-%D0%BF#n11>
45. Деякі питання реалізації у 2021-2023 роках Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 р. № 497-р. (план заходів на 2021-2023 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-2021-%D1%80#Text>

46. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10 липня 2018 року № 2496-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>
47. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 року № 742-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
48. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) : Закон України від 5 червня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 38. — Ст. 314.
49. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21 липня 2020 року № 819-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>
50. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
51. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р., № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
52. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року, № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р., № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>
53. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р., № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
54. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 березня 2015 року № 222-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
55. Про бджільництво: Закон України від 22 лютого 2000 року № 1492-III. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1492-14#Text>
56. Інструкція з профілактики та встановлення факту отруєння бджіл засобами захисту рослин: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України 19 лютого 2021 року № 338. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0283-21#Text>
57. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> 9

А також:

1. Конституція України від 28.06.1996 року зі змінами та доповненнями [<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>]
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 року зі змінами та доповненнями [<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>];
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року зі змінами та доповненнями [<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/80731-10>]
4. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 року зі змінами та доповненнями [<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/2341-14>];
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 зі змінами та доповненнями [<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>];
6. Водний кодекс України від 06.06.95 // Відомості Верховної Ради України, 1995, N 24, ст.189
7. Господарський кодекс України від 16.01.03 // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 18, N 19-20, N 21-22, ст.144
8. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.95 // Відомості Верховної Ради України, 1995, NN 47, 48, 49, 50, 51, 52, ст.349
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року зі змінами та доповненнями [<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/80731-10>]

10. Кодекс України про надра від 27.07.94 // Відомості Верховної Ради (ВВР) 1994, N 36, ст.340
11. Лісовий кодекс України від 21.01.94 в ред. від 08.02.2006// Відомості Верховної Ради (ВВР) 1994, N 17, ст.99.
12. Методика, затверджена наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 27 жовтня 1997 р [<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0285-98>] ;
13. Закон України “ Про державний контроль за використанням та охороною земель ” від 19 червня 2003 р. зі змінами та доповненнями [<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/963-15>] ;
14. Закон України «Про колективне сільськогосподарське підприємство» 14.02.1992 року зі змінами та доповненнями [<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2114-12>] ;
15. Закон України “Про оренду землі” від 06.10.1998 року . зі змінами та доповненнями [<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/161-14>] ;
16. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02. 2001 року зі змінами та доповненнями [<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>] ;
17. Закон України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 року зі змінами та доповненнями [<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/973-15>]
18. Закон України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.01 // Відомості Верховної Ради України, 2001, N 22, ст.105
19. Закон України «Про автомобільні дороги» від 08.09.05 // Відомості Верховної Ради України, 2005, N 51, ст.556
20. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.05 // Відомості Верховної Ради України, 2005, N 49, ст.517
21. Закон України «Про використання земель оборони» від 27.11.03 // Відомості Верховної Ради України, 2004, N 14, ст.209
22. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 08.02.95 // Відомості Верховної Ради України, 1995, N 12, ст.81
23. Закон України «Про Генеральну схему планування території України» від 07.02.02 // Відомості Верховної Ради України, 2002, N 30, ст.204
24. Закон України «Про державний кордон України» від 04.11.91 // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 2, ст. 5
25. Закон України «Про державну експертизу землепорядної документації» від 17.06.04 // Відомості Верховної Ради України, 2004, N 38, ст.471
26. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» від 01.07.04 // Відомості Верховної Ради України, 2004, N 51, ст.553
27. Закон України «Про екологічну мережу України» від 24.06.2004 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - № 45. – Ст. 502.
28. Закон України «Про електроенергетику» від 16.10.97 // Відомості Верховної Ради України, 1998, N 1, ст.1
29. Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13.10.92 // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 50, ст.676
30. Закон України «Про залізничний транспорт» від 04.07.96 // Відомості Верховної Ради України, 1996, N 40, ст. 183
32. Закон України «Про захист конституційних прав громадян на землю» від 20.01.05 // Відомості Верховної Ради України, 2005, N 10, ст.194

33. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.03 // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 36, ст.282
34. «Про колективне сільськогосподарське підприємство» (ст. 10) від 14.02.92 // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 20, ст.272
35. Закон України «Про концесії» від 14.07.99 // Відомості Верховної Ради України, 1999, N 41, ст.372
36. Закон України «Про меліорацію земель» від 14.01.00 // Відомості Верховної Ради України, 2000, N 11, ст.90
37. Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.01 // Відомості Верховної Ради України, 2002, N 10, ст.78
38. Закон України «Про оборону України» від 06.12.91 // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 9, ст.106
39. Закон України «Про оренду землі» від 06.10.98 // Відомості Верховної Ради України, 1998, N 46-47, ст.280
40. Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15.05.03 // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 29, ст.232
41. Закон України «Про охорону археологічної спадщини» від 18.03.04 // Відомості Верховної Ради України, 2004, N 26, ст.361
42. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.03 // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 39, ст.349
43. Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.07.00 // Відомості Верховної Ради України, 2000, N 39, ст.333
44. Закон України «Про оцінку земель» від 11.12.03 // Відомості Верховної Ради України, 2004, N 15, ст.229
45. Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» від 10.01.02 // Відомості Верховної Ради України, 2002, N 16, ст.112
46. Закон України «Про планування і забудову території» від 0.04.00 // Відомості Верховної Ради України, 2000, N 31, ст.250
47. Закон України «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» від 05.06.03 // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 38, ст.314
48. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.92 // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 34, ст.502
49. Закон України «Про столицю України – місто-герой Київ» від 15.01.99 // Відомості Верховної Ради України, 1999, N 11, ст. 79
50. Закон України «Про транспорт» від 10.11.94 // Відомості Верховної Ради України, 1994, N 51, ст.446
51. Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.91 // Відомості Верховної Ради України, 1991, N 41, ст.546
52. Указ Президента України «Про біосферні заповідники в Україні» 26.11.93 № 563.
53. Постанова Верховної Ради УРСР «Про земельну реформу» 18.12.90 // Відомості Верховної Ради України, 1991, N 10, ст.100
54. Постанова Кабінету Міністрів України «Про експертну грошову оцінку земельних ділянок» 11.10.02 №1531 // Офіційний вісник України. - 2002 р. - № 42 від 01/11/2002, стор. 144, стаття 1941
55. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних розмірів земельних ділянок, які утворюються в результаті поділу земельної ділянки

фермерського господарства, що успадковується» 10.12.03 № 1908 // Офіційний вісник України. - 2003 р. № 51 від 02/01/2004, книга 1, стор. 181, стаття 2682.

56. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про моніторинг земель» 20.08.93 № 661

57. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них» 08.05.96 № 486

58. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку зміни цільового призначення земель, які перебувають у власності громадян або юридичних осіб» 11.04.02 № 502 // Офіційний вісник України. - 2002 р. № 15 від 26/04/2002, стор. 87, стаття 818.

59. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» 16.05.07 № 733 // Офіційний вісник України. - 2007 р. № 37 від 01/06/2007, стор. 207, стаття 1483.

60. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку складання паспортів річок і Порядку установа берегових смуг водних шляхів та користування ними» 14.04.97 № 347 // Офіційний вісник України. - 1997 р. № 16, стор. 80.

61. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку укладання охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини» 28.12.01 № 1768 // Офіційний вісник України. - 2002 р. № 1 від 18/01/2002, стор. 77.

62. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження правил охорони ліній електрозв'язку» 29.01.96 № 135.

63. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типового договору оренди землі» 03.03.04 № 220 // Офіційний вісник України. - 2004 р. № 9 від 19/03/2004, стор. 30, стаття 527.

64. Наказ Мінбуду «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» 10.04.2006 № 105 // Офіційний вісник України. - 2006 р. № 31 від 16/08/2006, стор. 415, стаття 2276.

Та низка інших кодексів, Законів України, указів Президента України, Постанов ВРУ, Постанов КМУ, Пленумів ВСУ, наказів відомчих установ, тощо, в залежності від теми занять.

Програмне забезпечення (Інформаційні ресурси)

1. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
2. <https://agro.me.gov.ua/ua> Інформаційно-аналітичний портал АПК України
3. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
4. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
5. <http://map.land.gov.ua/kadastruva-karta> – Публічна кадастрова карта України.
6. <http://land.gov.ua/> - Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр)
7. <https://zem.ua/uk/> - Земельний портал України
8. <http://www.reyestr.court.gov.ua/> - Єдиний державний реєстр судових рішень
9. <https://usr.minjust.gov.ua/ua/home> - Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань
10. <https://kap.minjust.gov.ua/services/registry> – Державний реєстр прав на нерухоме майно (вхід через кабінет електронних сервісів)
11. <http://www.rada.kiev.ua/LIBRARY/partners.html> - Бібліотеки та інформаційні центри
12. <http://www.gntb.n-t.org> - Державна науково-технічна бібліотека України -

13. <http://www.lib-du.univ.kiev.ua> - Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка -
14. <http://www.ukma.kiev.ua> - Наукова бібліотека Національного університету Києво-Могилянська академія -
15. <http://www.nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
16. <http://www.lucl.kiev.ua> - Публічна бібліотека ім. Лесі Українки
17. <http://www.library.uazone.net> - Українська бібліотечка
18. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> - Земельний кодекс України від 25.10.01 // Відомості Верховної Ради України, № 2768-III